

Kooperatív-kollaboratív módszerekre épülő, IKT-alapú földrajzóra

A menekülttábor mint tipikus táj

7. osztály

készítette: Gyökeres Csilla IV. éves hallgató

Az alábbi tanórát egy olyan tanterembe terveztem, amelyben minden tanulóra jut egy interneteléréssel rendelkező számítógép, a tanári képernyő pedig projektorral kivetíthető. Emellett néhány feladat okostelefonon is elvégezhető. Az elképzelt tanulócsoporttal már használtunk együtt *Google Maps*-et és *Google Earth*-t, tehát ismerik ezek funkcióit.

Tanulási célok

A földrajzóra célja, hogy a tanulók több, a világon sokfelé elhelyezkedő menekülttábor megismerjenek. Ismerjék a közös vonásaikat, jellemzőiket, az ott lakó emberek életét (amennyire a fényképes források ezt engedik). Jellegzetes felépítésük és épületeik, lakóházaik, sátraik alapján kialakuljon bennük egy kép a menekülttáborokról. Megfelelő érzékenységgel forduljanak a téma irányába. A kooperatív csoportmunkával és a társértékeléssel társas kapcsolataikat, együttműködési és kutatási készségeiket szeretném fejleszteni.

Előzetes feladat: az előző órán kiadott házi feladat egy [videó](#) megtekintése volt. Ez egy magyar nyelvű oktatóanyag a [Canva](#) programról, amit azért fontos, hogy a mai órára megnézzenek, mert a csoportmunka során ezzel kell dolgozniuk.

Az óra felépítése

1. Előítételek feltárása (5 perc)
2. Kooperatív-kollaboratív csoportmunka (20 perc)
3. Produktumok bemutatása és társértékelés (20 perc)
4. Önreflexió (a nap végéig)

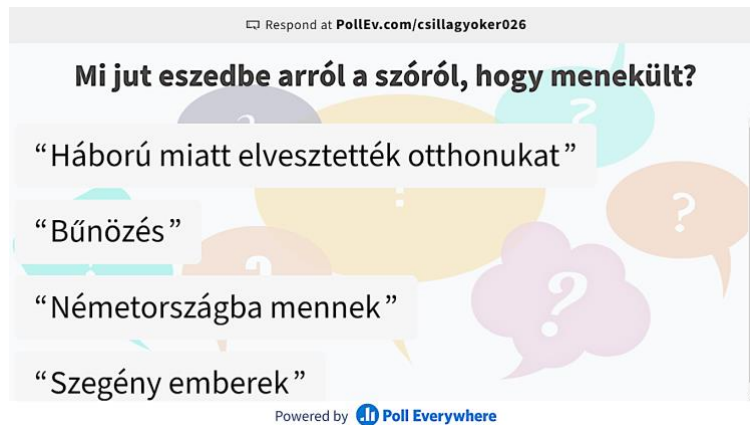
Az órai feladatok

1. Előítételek feltárása: mi jut eszedbe arról a szóról, hogy menekült?

Ennek formája egy közösen, online létrehozott gyűjtemény, amelyre a gyerekeknek lehetőségük van névtelenül beküldeni gondolataikat. Ezt azért tartom fontosnak, mert a témával kapcsolatban rengeteg ijesztő vagy bizonytalan, akár ellentmondásos információt hallhatnak a médiából, az emberektől, akár társaiktól is. A sokféle gondolatot egymás mellett látva, majd az órai feladatok közös feldolgozása során ezek az előítéleteik átalakulhatnak. Erre a lehetőségre a diákok önreflexiójában ki is térünk.

A feladathoz a *PollEverywhere* online program rövid válasz típusú kérdés funkcióját használjuk, hiszen így lehetőség van több szó, egész mondatok beküldésére is. A diákok ezt okostelefonjukon vagy az iskolai számítógépen érik el az alábbi linken: <https://pollev.com/csillagyoker026>

A beküldések után a tanári számítógép kivetítőjén közösen megnézzük a létrehozott gondolatgyűjteményt. Például ilyet:

Fontos, hogy itt nincs rossz válasz! Ennek a feladatnak a gondolatébresztés a célja és az, hogy a reflexióban visszautaljanak az óra eleji véleményükre.

2. Kooperatív-kollaboratív csoportmunka: menekülttáborok mindennapjainak bemutatása

A tanóra további részében a tanulók csoportokban dolgoznak. A pedagógus – az aznapi hiányzók figyelembevételével – heterogén csoportokat alakít ki előzetesen. Ezt például névre szóló színes névjegykártyák kiosztásával teheti, melyek színükkel elárulják, hogy kik tartoznak egy csoportba, a titullussal pedig azt, hogy a kooperatív tanulói szerepek közül ki miért lesz felelős. (A tanári szerepkiosztást a tanulók életkora, illetve a differenciálás lehetősége miatt tartom indokoltnak.) Ilyen szerepek: *időfelelős*, *láncfelelős*, *szervező*, *jegyző*, *bátorító*.

Az öt csoport egy-egy menekülttáborral fog foglalkozni. Feladatuk, hogy a *Canva.com* program segítségével tablót készítsenek az adott menekülttábor jellemzőiről, majd az osztálynak bemutassák azt. Ehhez térképi és fényképes forrásokat kapnak (szövegeset szándékosan nem), illetve segítő kérdéseket, melyekre a források alapján kell válaszolni. A feladat célja rávilágítani, hogy csupán a *Google Maps* és *Google Earth* programokban tárolt térképi és fényképes adatokból mennyi minden összeszedhető egy-egy tipikus tájról.

Feladatkiírás a kérdésekkel (segítségképpen szintén a *Canva* plakátszerkesztőjével készítve):

Mindezt a *Google Classroom* falán is megtekinthetik a gyerekek, a *Google Maps* és *Google Earth* kattintható linkjeivel együtt.

A tabló létrehozása előtt a csoporttagok felosztják egymás között (a szervező irányításával), hogy kinek mi lesz a feladata, ki melyik kérdéseken dolgozik. Ezután mindenki a maga részfeladatának megfelelően rövid önálló kutatást végez.

A kooperativitás abban is áll, hogy nincs idő vagy szükség arra, hogy minden csoporttag mindennek utánanézzon. Így minden tag egyedüli tudója lesz a kutatott információknak – ezáltal mindenki munkájára szükség van a közös tudás konstruálásához. Ez az egyéni felelősség motiváló hatású lehet.

Az önálló „kutatásra” meghatározott időkeretet az *időfelelős* adja meg. Ezután a csoport közösen összegyűjti a tagok tudását (*bátorító* és *lánctfelelős* közreműködésével), majd a *jegyző* irányításával elkészül a produktum is, a tabló (a térképekről készült kivágatok és fényképek szereplésével) és az azt bemutató szöveg.

A tanár által meghatározott összes időkeret letelte után a csoportok feltöltik tablójukat linkjét a *Classroomba*, és a tanári gépről kivetítve bemutatják azt a többieknek három percen. (A tablókat az órát követően pdf formátumban feltöltjük az osztály *Classroom* csoportjába, illetve kinyomtatva az osztályterembe is kikerülhetnek.)

Példa egy tanulói produktumra:

Kutupalong menekülttábor

3. A bemutatások értékelése: társértékelés

A csoportok figyelmét előre felhívjuk, hogy az egyes bemutatók után a többi csoportnak értékelő kérdések alapján pontoznia kell a tablót és a bemutatót. Ennek formája csoportonként egy-egy *PollEverywhere* szavazótábla, melyen látszanak az értékelési szempontok. Az éppen nem prezentáló tanulók 1-3-ig pontoznak kettő kérdésben, a harmadikban pedig szöveges választ adnak.

A társértékelések eredményei a csoportoknak az óra után hozzáférhetővé válnak a *Classroom* felületén. Az értékelőtáblára a pedagógus szöveges értékelése is rákerül a bemutató erősségeiről, gyengeségeiről. (Ez azért csak utólag kerül ide, mert nem szeretnénk a társaikat értékelő diákokat befolyásolni).

<https://pollev.com/csillagyoker026>

Question 1 of 3 questions

1. Hogy érzed, mennyire ismerted meg a menekülttábort a bemutatás alapján?

You can respond once

1 - Nem igazán

2 - Közepesen

3 - Meglehetősen

Question 2 of 3 questions

2. Milyennek értékeled az elkészült plakátot?

You can respond once

1 - Nem áttekinthető

2 - Közepes

3 - Átlátható, szép

Question 3 of 3 questions

3. Egy szó, ami eszedbe jut a piros csoport munkájáról:

You have not responded

Enter a response

Submit

4. Önértékelő kérdőív kitöltése

Az egyes tanulóknak az órát követően értékelniük kell saját munkájukat és tanulásukat. Ezt egy *Classroomban* kiadott feladatként tehetik meg, amit minél előbb (de legkésőbb aznap estig) kell kitöltve feltölteniük. Ezt az adott tanuló, illetve a pedagógus fogja látni. Az értékeléshez az alábbi kiegészítendő mondatokat adjuk.

**2021. április 21. földrajzóra
Menekülttáborok**

A múltkori csoportmunkához képest ma jobban ment az, hogy...

A csoportom munkájához azt tettem hozzá, hogy...

Könnyű velem együtt dolgozni, mert...

Nehéz velem együtt dolgozni, mert...

Abban kell még fejlődnöm, hogy...

Egy dolog, amit a mai órán tanultam:

Az óra elején beküldött gondolatomhoz képest a véleményem
(*változott, nem változott - miért?*) ...

Példa Kamilla

Források

Google Maps (térkép, műholdkép és a helyszínen készült fényképek)

kék csapat: Zaatari (Jordánia): <https://goo.gl/maps/SFTxtcRzhxfVow9w6>

sárga csapat: Al Kharaz (Jemen): <https://goo.gl/maps/d66KyuWwEGyBA9ER8>

zöld csapat: Gerakini (Görögország): <https://goo.gl/maps/WjYPPk4QWNGyizCP8>

barna csapat: Osmaniye (Törökország): <https://goo.gl/maps/qzVfoJt9BLVf76yB8>

piros csapat: Kutupalong (Banglades): <https://g.page/RRCKRC?share>

Google Earth (műholdkép, régebbi műholdképek)

kék csapat: Zaatari (Jordánia): 32°17' 32.79" É; 36° 20' 2.08" K

sárga csapat: Al Kharaz (Jemen): 12° 46' 1.95" É; 44° 1' 42.62" K

zöld csapat: Gerakini (Görögország): 38° 14' 24.61" É; 23°46' 48.23" K

barna csapat: Osmaniye (Törökország): 37° 8' 8.91" É; 36° 12' 18.99" K

piros csapat: Kutupalong (Banglades): 21° 12' 39.13" É; 92° 9' 51.21" K

Fejlesztő értékelés

Tanári szóbeli értékelés

A csoportok munkáját a tanár megfigyeli, segítséget nyújt szükség esetén. Ezeknél a betekintéseknél is *értékel*, legyen az csupán egy szavak nélküli bátorító pillantás vagy megerősítő gesztus.

Lényegesnek tartom, hogy ezeknél a betekintéseknél nagyon komolyan vegyük a kooperatív tanulói szerepeket. Ha például a pedagógus azt látja, hogy kevés lesz az idő az elképzelt megvalósítására, azt ne az egész csoportnak mondja, hanem diszkrétan jelezze az időfelelősnek. Az ő feladata lesz ezt a problémát megoldani és tervét a társai felé prezentálni. Ugyanígy szólhat a láncfelelősnek is a téma megfelelése ügyében. Ezzel az egyes felelősök felelősségét erősíthetjük - nem érzik majd azt, hogy feleslegesen figyelnek az időre, hiszen a tanár vagy a többiek ügyis megoldják helyettük. Így fontosnak érzik majd magukat a csoport munkájában és legközelebb magabiztosabban dolgoznak.

Társértékelés és tanári írásbeli értékelés

A többi csoport pontszámbeli, illetve a pedagógus írásbeli értékeléseiből összeálló értékelőlap legalább olyan fontos produktuma a közös munkának, mint a gyerekek által készített tabló. A csoportok utólagos tanári szöveges értékelése nemcsak a tanulók szakmai munkáját, hanem csoportban lévő együttműködést is érinti. Az órát követően a tablók mellett ezt is közzétesszük egy mindenki számára hozzáférhető felületen – például az osztály *Google Classroom* falán.

Önértékelés

Az óra menete részben leírt módon történik az önértékelés megadott szempontok alapján, lehetőleg közvetlenül az órát követően, de legkésőbb aznap estig.

Az órán túlra kiterjesztve, az elképzelésem szerint a *Google Classroom* lehetőségeit kihasználva a (földrajz)órákról rendszeresen készít minden tanuló önértékelő lapot (különös tekintettel a kollaboratív órák után, de ez nem kizárólagos). Ezek a Classroom fájllai között megőrződnek a pedagógus és az önmagát értékelő tanuló számára láthatóan. Ezeket időről időre visszanezve, összehasonlítva nyomon követhető minden gyermek egyéni fejlődési útja – sőt, ha a gyerekek naplót vezetnek saját tanulásukról, akkor annak ezek (pl. „*Csoportmunkám 2021. április 20-án*”) is értékes elemei lesznek.

Felhasznált irodalom

- Bartha É. – Gaskó K. – Golnhofer E. – Hegedűs J. (2011): Fejlesztő, támogató értékelés – de hogyan? Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány, Budapest.
- Makádi M. (2015): Tevékenykedtető módszerek a földrajztanításban. Eötvös Loránd Tudományegyetem TTK FFI, Budapest.
- Orbán Józsefné (2011): Fejlesztő értékelés a kooperatív tanulási folyamatban. In Kooperatív technikák – Az együttműködő tanulás szervezése. Pécsi Tudományegyetem BTK, Pécs.